



MEZI ŘEKAMI, z. s.

KONCEPCE PROJEKTU

OHLÉDNUTÍ

80. VÝROČÍ VYSTĚHOVÁNÍ
REGIONU VE STŘEDNÍCH ČECHÁCH

Mezi řekami, z. s.

Václav Šmerák, předseda

Krňany 86, pošta Netvořice, 257 44

www.mezirekami.cz | facebook.com/MeziRekami

mob.: +420 603 196 678 | e-mail: info@mezirekami.cz | dat. schr.: n74ib43

1) OHLÉDNUTÍ ...

80. výročí vystěhování obcí a měst středních Čech pro cvičiště SS mezi Vltavou, Sázavou, Benešovem, Sedlčany

1941 – 2021 / 1942 – 2022

Pořádáno společně s obcemi a městy středních Čech.

Za spolupráce s Historickým ústavem AV ČR, Vojenským historickým ústavem, Státním okresním archivem v Benešově. Dále muzei regionu a především s obcemi a městy vystěhovaného prostoru za 2. světové války. Tradice projektu má již 15 let.

Vzpomínkové akce budou rozloženy do období podzim 2021 – faktické rozhodnutí vystěhovat území ve středních Čechách (Neveklovsko, Sedlčansko) a rok 2022 – vlastní vystěhování obyvatel zabraného prostoru.

Rok 2021: Ohlédnutí... 80. výročí v roce 2021 – první část projektu

1. **1. listopad 2021 – odborná konference** – 80. výročí vystěhování obcí a měst mezi Vltavou, Sázavou, Benešovem, Sedlčany 1941 – 2021 / 1942 – 2022 – Historický ústav AV ČR, doc. Mgr. Jaroslav Šebek, Ph.D.; doc. PhDr. Jan Němeček, DrSc.; Ústav pro studium totalitních režimů Mgr. Jan Vajskebr, historik; Mgr. Tomáš Zouzal, historik; Jan Zúmr, Ph.D.; Kateřina Čapková, Ph.D. za účasti Vojenského historického ústavu a Státního okresního archivu v Benešově – Mgr. Michal Sejk. Téma: shrnutí dosavadních poznatků, pohled historiků, které bude publikováno ve Sborníku přednášek účastníků konference. Odborný garant: Mgr. Tomáš Zouzal, historik, autor publikace Zabráno pro SS. *Místo konání, návrh – sídlo Středočeského kraje, zahájení Mgr. Petra Pecková, hejtmanka Středočeského kraje (alternativa Regionální muzeum v Jílovém)*
2. **Tisková konference k zahájení projektu – 1. 11. 2021** – setkání po dohodě na Středočeském kraji, nebo v rámci setkání paní hejtmanky s novináři. Bude upřesněno.
3. **Zahájení přednášek v regionu** – dle dohody se školami, knihovnami dle situace s CORONA 19. Okruhy přednášek: T. Zouzal, historik – přednáška Druhý díl publikace Zabráno pro SS, Vystěhování na pozadí tisícileté historie regionu – Mgr. Jan Vizner, publikace o regionu V. Šmerák – Regionální muzeum v Jílovém, Academia/ koncentrační tábory na území protektorátu – Za dráty, Jiří Padevět a další... Hornické muzeum Příbram – tábor Vojna, Muzeum Podblanicka. Místa přednášek – muzea, knihovny, školy. Garant: V. Šmerák, Mezi řekami a přednášející.
4. **1. červen 2021 – vyhlášení literární soutěže KRAJINA ZA MLHOU** – vzpomínky na vyprávění rodičů, dědů a babiček ze zabraného prostoru zaznamenané mladými lidmi. Garant: knihovna obce Hradištko – místo jednoho z koncentračních táborů v zabraném prostoru. Spolupráce základních a středních škol v regionu. Literární soutěž vyhlásíme ke konci školního roku – 1. 6. 2021 a připomeneme na začátku nového školního

roku 2021/2022. Uzávěrka 30. ledna 2022. Vyhlášení tří nejlepších prací na setkání v Senátu Parlamentu ČR 11. března 2022, „v předvečer“ vyhlášení vystěhování regionu před 80 lety. Odborný garant: Lucie Hašková, knihovna Hradištko, autoři literárních prací týkajících se regionu a Městská knihovna Praha.

5. Literární soutěž bude spojena s natáčením stejnojmenného dokumentárního filmu Krajina za mlhou se zastupci mladé generace – jejich názor na domov – vztah k němu v době kosmopolitní společnosti, jeho nucené opuštění, současnost v konfrontaci s minulostí. Garant: Mezi řekami, z.s., ČT a další organizace
6. **4. 11. 2021 – Muzeum umění a designu Benešov** – zahájení cyklu setkání pamětníků/potomků vystěhovaných obyvatel s historiky, projekce dokumentárních filmů s tematikou vystěhování – Mgr. Michal Sejk, historici, pamětníci, V. Šmerák, Tomáš Tichý – Mezi řekami, z.s., město Benešov a obce regionu. Živé vysílání na sociálních sítích, záznamy přednášek budou vystaveny pro širší veřejnost na You Tube a na www.mezirekami.cz/facebook. Alternovat bude se studiem Třebsínské zvonění – Tomáš Tichý – Třebsín (jedna z prvních vystěhovaných vesnic před 80 lety).
7. **1. listopad 2021 – oficiální zahájení provozu webových stránek – Mezi řekami – Ohlédnutí** – 80. výročí vystěhování s uvedením všech dostupných historických materiálů, fotografií s odkazy na literární práce, dokumentární filmy, školní a dizertační práce. Webové stránky budeme neoficiálně provozovat již od června 2021 s cílem doplnit materiály ze všech vystěhovaných obcí regionu. V současné době již stránky obsahují řadu materiálů o vystěhování, ale je nutné je rozšířit. Garant: Mezi řekami, z.s. a IT Tomáš Křivánek, obce a města regionu.

Druhá část projektu – rok 2022

Ohlédnutí... 80. výročí – druhá část projektu – bude postupně aktualizováno podle vývoje pandemie a možností konání společenských akcí.

(Projekt bude v případě nutnosti z větší části přenesen na sociální sítě a do tištěné podoby všech výstupů – Literární soutěž, konference atd. tak, aby byla s výročím seznámena co nejširší veřejnost.)

V období leden – září 2022 pokračování přednášek a setkání v jednotlivých obcích a městech regionu – termíny budou upřesněny v druhé polovině roku 2021, podle vývoje CORONA 19. Předpokládáme 10 přednášek.

1. **30. 1. 2022 – uzavření literární soutěže Krajina za mlhou**
2. **11. 3. 2022 – Senát Parlamentu ČR** – „v předvečer“ výročí vlastního vystěhování obcí a městeček (14. 3. 1942) tradiční setkání studentů, pamětníků a obyvatel vystěhovaných obcí Středočeského kraje.
 - Úvodní slovo: RNDr. Miloš Vystrčil – předseda Senátu parlamentu ČR (v roce 2017 pronesl úvodní řeč první předseda senátu doc. JUDr. Petr Pithart) a Mgr. Petra Pecková – hejtmanka Středočeského kraje
 - Vystěhování a evropské souvislosti – doc. PhDr. Jan Němeček, DrSc., Historický ústav AV ČR
 - ŠOA – židovská a romská otázka, situace v Čechách v době před vystěhováním území ve středních Čechách – Kateřina Čapková, Ph.D.
 - Nové poznatky historického výzkumu – druhý díl chystané publikace Zabráno pro SS – Mgr. Tomáš Zouzal, historik
 - Sedlčansko a vystěhování – PaedDr. Josef Velfl, historik, ředitel muzea, Hornické muzeum Příbram
 - Vyhlášení vítěze literární soutěže Krajina za mlhou; vítěz obdrží výpravnou publikaci Kronika kronik (kroniky obcí Nedvězí, Rabyně) OÚ Rabyně, předá starosta obce.
 - Účastníci obdrží jako upomínku Sborník přednášek odborné konference 80. výročí vystěhování obcí a měst mezi Vltavou, Sázavou, Benešovem, Sedlčany 1941 – 2021 / 1942 – 2022 a druhý díl cyklu Události Mezi Vltavou a Sázavou: vystěhování s faksimiliemi historických dokumentů a uvedením tří vybraných prací studentů. Garant: Mezi řekami, z.s. knihovna Hradištko, Středočeský kraj

- Promítnutí dokumentu Krajina za mlhou. Garant: Mezi řekami, z.s. – kolektiv autorů
 - Průvodce setkání (stejně jako u minulých výročí): Mgr. Václav Šmerák, Mezi řekami, z.s.; Garant setkání: Mezi řekami, z.s. a obce regionu
3. **2. 7. 2022 – Třebsínské zvonění 2022** – multifunkční festival s tradiční edukativní částí. Pozvánka pro obyvatele regionu ke vzpomínce na 80. výročí vystěhování – ve stejnou dobu před 80 lety odváželi zdejší občané své majetky „do nových“ domovů. Spojeno s přednáškou, výstavou dobových artefaktů a fotografií, účastí regionálních kronikářů. Přípravováno ve spolupráci s Regionálním muzeem v Jílovém u Prahy – PhDr. Šárka Juřinová, ředitelka a Mgr. Jan Vizner, a Muzeem Podblanicka – Mgr. Radovan Cáder, ředitel.
 4. **Neveklov – září 2022 – závěr projektu** 80. výročí od vystěhování regionu a jeho proměnu na vojenské cvičiště SS – městys Neveklov. Bude upřesněno.

2) HISTORIE VYSTĚHOVÁNÍ REGIONU VE STŘEDNÍCH ČECHÁCH

V roce 1939 bylo zabráno pohraničí ČSR a následně zbylo pouze okleštěné území Čech a Moravy. Vláda nad naší zemí byla v rukou německých okupantů.

Heinrich Himmler, říšský vůdce SS rozhodl po měsících příprav 1. listopadu 1941 o zabrání prostoru ve středních Čechách pro výcvik jednotek SS. Na zabraném území nacisté následně zřídili vojenské cvičiště, zemědělské provozy – SS Hofy, pracovní a vězeňské tábory. Vlastní vystěhování obyvatel začalo 14. března 1942 a dotklo se 71 obcí a cca 30 000 obyvatel, z nichž pak 17 647 otročilo po dobu války na vystěhovaném území. Vyhánění českých obyvatel z dalších oblastí jako Brdská, Milovická a Vyškovská bylo součástí plánů na rozbití souvislého českého a moravského osídlení s cílem následné germanizace. Na konci 2. světové války – 8. května 1945 se spontánně obyvatelé začali do zabraného prostoru vracet. 188 domů bylo zbořeno, 296 budov těžce poničeno, 2 475 poškozeno. 264 studní zničeno, nefunkční byly kilometry kanalizace a elektrického vedení, silně byly poškozeny kostely a cesty.

V období 1945–1989 byla tato historie značně zkreslována. Neprobíhal soustavný historický výzkum. Zejména nebyla dostatečně zmapována konkrétní situace v zabraném prostoru. Část obyvatel, která zde byla nucena pracovat, měla obavy z nařčení ze spolupráce s nacisty, přestože retribuční soudy v letech 1946–1947 žádnou takovou spolupráci neprokázaly. V prostoru byl hledán další možný úkryt nacistických archivů (znám byl jen Štěchovický archiv vyzvednutý Američany).

Mezi řekami, z. s. společně s již zaniklým spolkem Sdružení obcí Nevekovska a za podpory senátora Karla Šebka v roce 2010 zahájily mapování vzpomínek doposud žijících pamětníků. Vznikl Almanach Ohlédnutí, dokumentární film Die Aussiedlung – Vystěhování (J. Dlouhý, V. Šmerák) za podpory Akademie věd (historici Jan Němeček, Jaroslav Šebek, Jan Vajskébr). Dále byl společně s publicistou Vladimírem Kučerou připraven a odvysílán jeden díl cyklu Historie.cs – Vyhánění ze středních Čech.

V roce 2012 uskutečnilo Mezi řekami, z. s. spolu s městy Neveklov a Sedlčany jako vzpomínku na zahájení vystěhování regionu 14. března 1942 první setkání zbývajících pamětníků a jejich rodin od konce 2. světové války v Senátu Parlamentu ČR pod záštitou předsedy senátu a výboru pro kulturu. Byla tak založena tradice, která pokračuje každých 5 let. V roce 2017 byli do Senátu pozváni žáci devátých ročníků ZŠ a středoškoláci, kteří obdrželi obrazovou publikaci Mezi řekami o historii regionu mezi Vltavou a Sázavou (vydalo Mezi řekami, autor. V. Šmerák, předáno 250 účastníkům setkání). Pro rok 2022 je připravováno již třetí setkání v Senátu Parlamentu ČR.

Oživení zájmu o historii regionu pomohlo ke vzniku dalších, již odborných prací, dokumentárních filmů a zejména ke zvýšení zájmu mladé generace. Důkazem je řada školních nebo dizertačních prací na toto téma. Získané informace

pak shrnul do zásadní publikace historik Mgr. Tomáš Zouzal – Zabráno pro SS nebo amatérský badatel Ing. Petr Kos – Cvičiště Benešov / Vstup zakázán! doprovázený dokumentárním filmem (Jaroslav Pelíšek, Posázaví, o.p.s.).

Od roku 2012 si každých 5 let připomínáme tyto události v Senátu Parlamentu ČR a vzpomínkovými akcemi, přednáškami, publikační činností v celém regionu.

3) VYSTĚHOVANÉ OBCE V I. A II. FÁZI ZABÍRÁNÍ ÚZEMÍ MEZI VLTAVOU, SÁZAVOU, BENEŠOVEM A BYSTŘICÍ:

Blaženice, Měřín, Dalešice, Hostěradice, Rakousy, Hradištko, Pikovice, Brunšov, Jablonná, Nebřich, Kamenný Přívoz, Neveklov, Krňany, Podělusy, Rabyně, Loutí, Nedvězí, Teletín, Třebosín, Závist, Tuchyně, Lhota, Maskovice, Vysoký Újezd, Větrov, Břežany, Vensov, Lešany, Nová Ves

Netvořice, Benice, Bělce, Černíkovice, Dunávice, Chářovice, Chleby, Chrástany, Krusičany, Lipka, Mlékovice, Netluky, Oušnice, Radslavice, Šoběšovice, Všetice, Buková Lhota, Bukovany, Hůrka, Hvozdec, Chlístov, Pecerady, Poříčí, Úročnice, Václavice, Vatečkov, Vidláková Lhota a Zbožnice, Stranný, Tisem, Maršovice, Křečovice,

V období do roku 1943 bylo vysídleno na 40 dalších obcí až po Sedlčany.

4) LITERÁRNÍ SOUTĚŽ

KRAJINA ZA MLHOU

Krajina v objetí Vltavy a Sázavy je často ohraničená mlhou, která z hladiny obou řek stoupá. Od března 1942 do 1. dubna 1944 musely tuto hranici překročit tisíce obyvatel, které nacističtí okupanti donutili opustit své domovy. Na vystěhovaném území pak budovali vojenské školy, zřizovali pracovní tábory a šířili pocit strachu. Jak se odcházelo těm, kteří se rozhodli odstěhovat? Jak se na místě žilo těm, kteří se rozhodli zůstat? Mlhavé jsou vzpomínky posledních žijících pamětníků těchto událostí a s jejich odchodem všechny příběhy ztrácí jasné obrysy. V době vystěhování se obyčejně narodili a nebo jim bylo jen několik let. Zachyťme tedy příběhy, pocity nebo vzpomínky dřív, než se zcela rozplynou.

1. LITERÁRNÍ a VÝTVARNÁ SOUTĚŽ – „Příběh z mlhy“

Vžijte se do pocitů některého z pamětníků na válečné události. Zaznamenejte příběh vyprávěný ve vaší rodině nebo někoho, kdo se o své vzpomínky veřejně podělil. Zpracujte jeho příběh formou povídky, komiksu nebo ilustrace. Nebo komentovaného záznamu vyprávění v eseji.

2. FOTOGRAFICKÁ SOUTĚŽ – „Krajina mlhy a jasu“

Zachyťte proměnu krajiny před 80 lety a nyní. Vyberte jednu historickou fotografii (+ odkaz na web, kde by byly ke stažení) a zachyťte místo, jak vypadá dnes. Ke dvojici fotografií můžete připojit krátký komentář o znamenání proměny (+ odkaz na web, kde by byly vzpomínky hromadně zveřejněny).

ZÁKLADNÍ INFORMACE:

Soutěž je rozdělena do dvou věkových kategorií:

- žáci 2. stupně základních škol a odpovídajících ročníků víceletých gymnázií (do 15 let)
- studenti středních škol a gymnázií (do 19 let)

Soutěžní práce budou rozděleny do šesti kategorií:

- povídka
- esej na téma domov, který jsem nucen/nucena opustit
- komiks
- ilustrace
- fotografie
- videozáznam do 10 minut

Mimo soutěž budou oceněny všechny práce, kroniky, záznamy, které zachytí autentické vyprávění pamětníků. Zde stopáž ani rozsah nebo forma nerozhoduje. Mohou být přihlášeny i výňatky z rodinných kronik zachycující toto období. Veškeré práce z této kategorie budou zveřejněny pouze se souhlasem autora. Materiály budou využity zejména pro historické dokumentování událostí v období od roku 1939 až do padesátých let.

PODMÍNKY A PRŮBĚH SOUTĚŽE:

Literární práce musí být předány/odeslány elektronicky v max. rozsahu 5 stran. Výtvarné a fotografické práce musí být odeslány ve formě elektronické kopie/náhledu/fotografie v kvalitním rozlišení. Autoři nejkvalitnějších prací budou následně požádáni o zaslání originálů.

Autoři účastí v soutěži dávají současně souhlas se zveřejněním svého díla v elektronických, tištěných a audio-vi-deo médiích, sociálních sítích, bez nároku na honorář

Zahájení: 1. 6. 2021, ukončení: 30. 1. 2022, vyhlášení výsledků: 11. 3. 2022 – Senát Parlamentu ČR

Práce je možné zasílat již v průběhu trvání soutěže.

Práce musí být zaslány na e-mail knihovna@hradistko.cz do 30. 1. 2022 nebo poštou s podáním nejpozději 30. 1. 2022.

Tři nejlepší práce z každé kategorie budou zveřejněny v druhém díle publikace Události mezi Vltavou a Sázavou a pro upomínku obdrží ocenění publikaci o historii regionu Kronika kronik – Mezi řekami, z.s. od obce Rabyně. Ostatní práce budou zveřejněny na www.mezirekami.cz a webových stránkách škol.

Pro lepší orientaci v historických událostech budou od června 2021 na www.mezirekami.cz zpřístupněny publikace, filmy, odborné příspěvky komentující období vystěhování regionu ve středu Čech za 2. světové války.

Garant: Lucie Hašková, členka zastupitelstva Hradištko, vedoucí knihovny obce. Spolupráce V. Šmerák, Mezi řekami z.s., IT Tomáš Křivánek

5) DOKUMENTÁRNÍ FILM

KRAJINA ZA MLHOU

Literární soutěž bude spojena s natáčením stejnojmenného dokumentárního filmu Krajina za mlhou se zástupci mladé generace – jejich názor na domov, jeho nucené opuštění, současnost v konfrontaci s minulostí, kterou zažili jejich rodiče, prarodiče. Dokument se pokusí zachytit vztah dnešních mladých lidí k domovu ve světle současných událostí ve světě a kosmopolitního nazírání na život. Délka 15 min., video. Garant: Mezi řekami, z. s., ČT a další organizace.

6) SBORNÍK PŘEDNÁŠEK ODBORNÉ KONFERENCE

Sborník přednášek odborné konference 80. výročí vystěhování obcí a měst mezi Vltavou, Sázavou, Benešovem, Sedlčany 1941–2021 / 1942–2022. Předpoklad 100 stran s obrazovou přílohou. Garant: Mezi řekami z. s., odborná garance historik Tomáš Zouzal

7) INFO SEŠIT: UDÁLOSTI MEZI VLTAVOU A SÁZAVOU – DÍL VYSTĚHOVÁNÍ

Přehledně uspořádané události spojené s historií vystěhování regionu, uvedení prací literární soutěže, faksimile dobových dokumentů. Události ... budou opatřeny úvodním slohem p. hejtmanky Mgr. Petry Peckové – dlouhodobý cyklus Info sešitů. Publikace bude opatřena anglickým překladem a pro webové stránky i německou verzí komentáře. Publikace je z dlouhodobého cyklu Info sešitů – Mezi řekami, z.s.

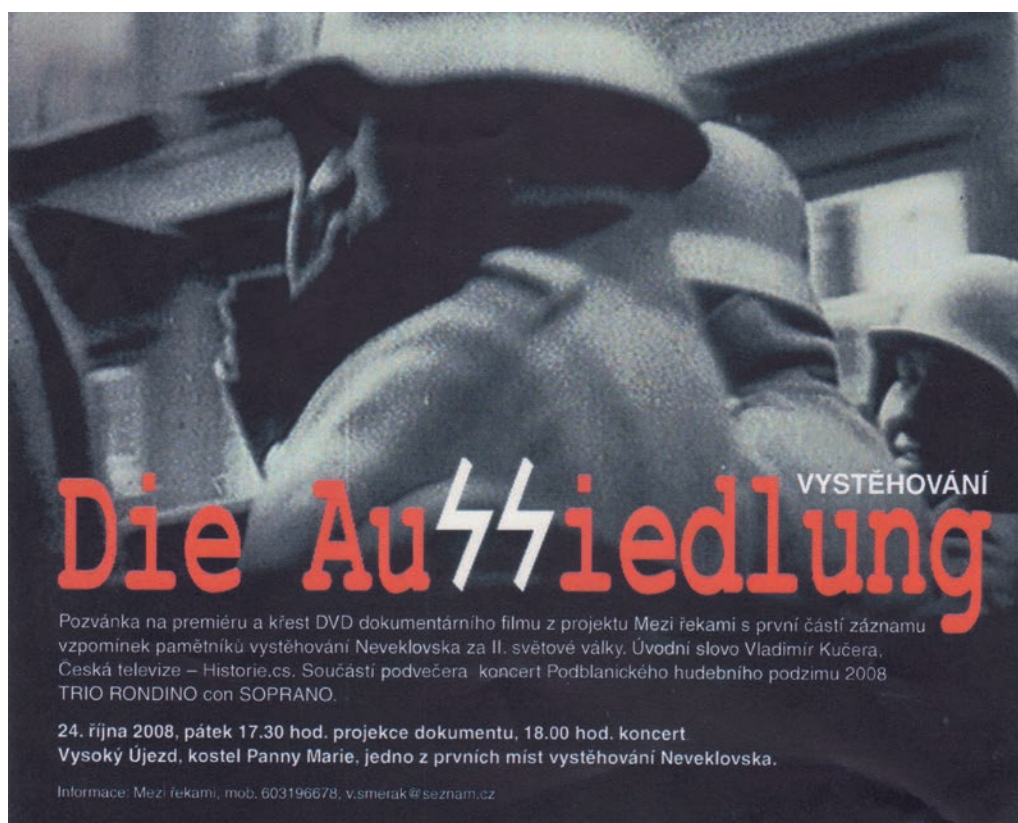
Určeno pro školy, knihovny (i v rámci ČR), pro vystavení na webových stránkách obcí regionu.

8) OBRAZOVÁ PŘÍLOHA Z MINULÝCH AKCÍ PROJEKTU





Setkání občanů vystěhovaných obcí – Senát Parlamentu ČR 2012

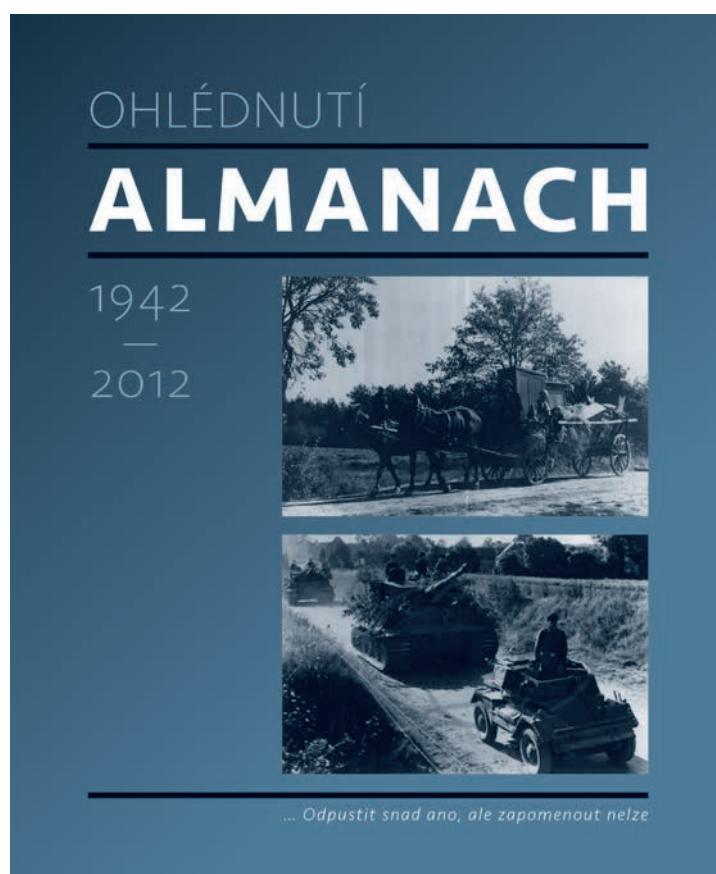
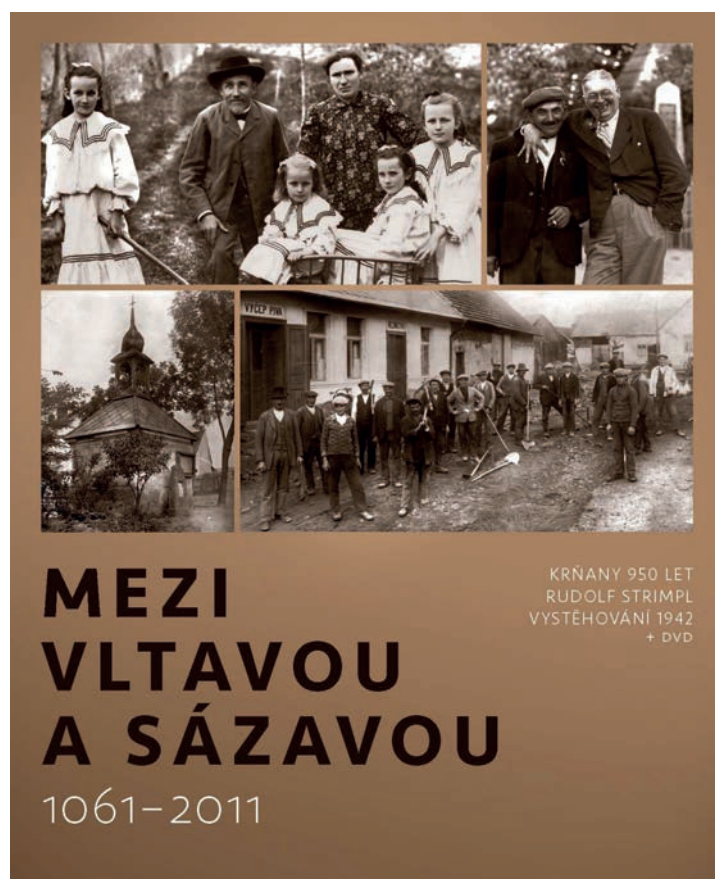


Die Ausziedlung VYSTĚHOVÁNÍ

Pozvánka na premiéru a křest DVD dokumentárního filmu z projektu Mezi řekami s první částí záznamu vzpomínek pamětníků vystěhování Neveklovska za II. světové války. Úvodní slovo Vladimír Kučera, Česká televize – Historie.cs. Součástí podvečera koncert Podblanického hudebního podzimu 2008 TRIO RONDINO con SOPRANO.

24. října 2008, pátek 17.30 hod. projekce dokumentu, 18.00 hod. koncert
Vysoký Újezd, kostel Panny Marie, jedno z prvních míst vystěhování Neveklovska.

Informace: Mezi řekami, mob. 603196678, v.smerak@seznam.cz



Projekty

SPOLEČENSTVÍ **MEZI ŘEKAMI, z. s.**
Historie nad soutokem Vltavy a Sázavy



Děkujeme všem, kteří přispěli k realizaci publikací,
čtenářům za jejich zájem o historii regionu
a sponzorům za finanční podporu projektů.



MEZI ŘEKAMI, z. s.

Projekty
SPOLEČENSTVÍ **MEZI ŘEKAMI, z. s.**
Historie nad soutokem Vltavy a Sázavy



Děkujeme všem, kteří přispěli k realizaci publikací,
čtenářům za jejich zájem o historii regionu
a sponzorům za finanční podporu projektů.



MEZI ŘEKAMI, z. s.